

Munkaterápián

*A valósággal való bármilyen hasonlóság
nem a képzelet, hanem a valóság műve.*

Március 10. Balesettel kezdtük a napot. A robbantók konvoját vezető rendőrségi Hammer aknára futott, s a mögötte haladó teherautó beleszaladt a tűzbe, és szintén fölrobbant. Az épp csak pirkadó ég alatt egy pillanatra mindent beborított a fény, a repkedő dolgok tömege. Szörnyű volt. Kivert a hideg verejték a látványtól.

Három lépcsőházra való TNT-vel kelünk útra minden reggel. Tegnap már négyszer kellett utántölteni a kitolt munkaidő miatt, előzőleg viszont elegendő volt háromszor. Úgy a tizedik helyen lehattünk a sorban, de minket is földobott, rengett a Föld, majd kisebb roncsdarabok, testmaradványok csapódtak közénk, aztán befedett a sár és a por.

Első döbbenetünkben képtelenek voltunk fölfogni, mi történt. Még Misi is úgy ült, mint akit viaszból öntöttek. Arca elfehéredett. Aztán félrebillent a feje, s ránehezedett a plató oldaldeszakájára. Ekkor már a füle mellől ütemesen ki-kispriccelt a vér, beborítva a jobb oldalát és a mellette ülő Kázmért, akivel minden robbantás előkészítésén együtt dolgozott. Misi koponyáját egy repeszdarab ütötte át. Végigszaladt szinte az egész testén, mire megállt az alatta lévő TNT-s láda falában. Azonnal meghalhatott, csak a szíve dolgozott még egy rövid ideig – míg ki nem pumpálta az összes vérét.

Lélekjelenlétünk lassan tért vissza, és nem is egyszerre. Kázmér epilepsziás rohamot kapott. Senki sem tudta, hogy hajlamos rá. Míg Misit próbálták elhúzni mellőle, Jenő, az új „társam”, próbálta lefogni, én meg igyekeztem a szájába nyúlni, hátha a garatjába fordult a nyelve. Totális görcsben volt a nyáltól csúszó állkapcája. Épp csak két ujjamat tudtam a fogai közé nyomni, hogy a nyelvét elérjem. Aztán a szájára olyan erővel kezdett dolgozni, azt hittem, vége a kezemnek. Jenő hiába sietett a segít-

ségemre, csak amikor Kázmér rohama már enyhült, akkor tudtam kirángatni a csontig beharapott ujjaim.

Hisztérikus sikolyok, jajveszékések, kiabálások töltötték meg a levegőt. Kaotikus és horrorisztikus képet mutattunk. Fölbolygatott méhkassá váltak a platók. Véres maszattal kentük össze magunk és egymást.

A rendőrök percekig nem mertek kiszállni a Hammerjeikből. Félhettek egy újabb robbanástól. Mikor aztán előmerészkedtek, csak üvöltözni tudtak. Terroristák voltunk, meg az Univerzum építésének a szabotálói. Hitvány férgek, akik nincsenek tisztában a dolgukkal. Hogy a sérülteknek igyekeztünk segíteni, azt se méltányolták. Nem ezért vagyunk itt, és egyáltalán a világon. Közölték, a nap folyamán le kell dolgoznunk az elsumákolt időt.

Hamarosan beállított két szerves hulladékot eltakarító brigád. Az egyik csapat a hullákat és a testmaradványokat dobálta egykedvűen a platóra, a másik a munkaképtelen sérülteket gyűjtötte össze és szállította el. Ellátásunkra egyetlen orvos sem érkezett. Egészségügyi láda se volt senkinél. Kisebb sebeinkhez ingjeinkből hasítottunk kötszereket.

Folyamatosan tereltek vissza bennünket a platókra, s egészítették ki az egyes csoportokat tíz főre. Engem Kázmér mellé helyeztek, és Jenő kapott egy ötvenes éveiben járó társat az emeletek átvizsgálásához. Mivel nálunk egyedül Misi esett ki, viszont sok olyan brigád volt, ahonnan a felénél is többen kerültek a leamortizáltak közé, három emberünket máshová irányították, hogy ott is legyen minden egyes szintre egy-egy gyakorlott robbantó. Ráadásul a számos újonc ellenére, hogy az előirányoztat tartani tudjuk, ötven percben határozták meg a robbantások ütemét. Nyolckor, mintha semmi se történt volna, már összerogyasztottunk egy sor lakótömböt.

Mindenki ideges volt és kapkodott. Az újoncok félelmükben, a rutinos rókák meg, mert sokkal több hárult rájuk, mint amit megszoktak. Ráadásul egyhatodával csökkentették a két robbantás közötti időt. Tempósabban kellett dolgozni, miközben az emberek egy részének eleinte fogalma sem volt arról, mit is kéne tennie. Elmagyarázására meg nem volt lehetőség. A következményével szembesülhettünk: a szomszéd lépcsőházban egyvalaki azonnal ottmaradt. Állítólag huszonöt év körüli lehetett, és megunta az életét, szabad akaratából halt meg. Senki sem forszírozta az eset kivizsgálását. Menjünk tovább – ez volt a parancs. Még két nap és egyetlen épület sem állhat. Rajtunk a világ szeme. A jövőnk a munkánkon múlik. Mi pedig jó beosztást szerettünk volna magunknak – birkamód mentünk tovább. A lelkünket is kihajtottuk, mire az éj közepén visszazállítottak a lakókocsi-táborba.

Jenő és Frici hiába tepert, szedett össze extra mennyiségű élelmet, ásványvizet, egy-egy táskányit választhattunk, a többit a rendőreink megtartották kárpótlás fejében, hogy velünk kellett szarakodniuk ennyi időt. Valójában csak naplemente után tartózkodtak a közelünkben – nehogy a sötétet kihasználva valaki lelépjen –, napközben meg míg az egyik helyről a másikra átirányítottak bennünket. Ha feljűk néztünk, láttuk, hogy a Hammerben zsupáznak, míg mi a lépcsőházi sötétben matatunk, bukdácsolunk, fűrünk és aláaknázunk. De ennek a táskának – és az áldott jó szívűeknek – is örülhettünk.

Megérkezésemkor – a körlet nehéz levegőjében – már egyenletesen szuszogott, hortyogott a társaság. Senkinek sem zavartam meg az álmát, míg lerúgtam a bakancsom és felkászálódtam az emeleti ágyamra, magammal húzva a csomagom. Próbáltam a fal és a matrac közé nyomogatni a konzervek egy részét és két palack ásványvizet. Egy harmadikat pedig megittam a felbontott babfőzelék mellé. Bicskámmal faragtam valamennyit a falbeli üregeken. A hulladékot a kiürített táskába raktam, és kivittem a latrinába. Úgy tűnt, néhány ágyban senki sincs. Közel a reggel. Akkor talán megtudom az okát.

*

Március 11. Piszok egy dolog a négyórás kelés. Különösen az előző napi munka után szinte csak kirobbantani lehetett az ágyból. Rossz ötlet volt a konzervekkel hálás. Többször is rájuk fordultam, s mire érzékeltem, nyomokat hagytak az oldalamon. Órákig fáj a lélegzetvétel és a köhögés. Ez utóbbi inkább csak estefelé jelentkezett. Talán fölfáztam.

Megérkezett a tavasz. Az éjszakai fagy elmaradt. Visszakívántuk, mert elképesztő sár alakult ki a lakókocsisorok között, napközben pedig épp csak valamit szikkadt a föld a szélcsendben. Kellemes hőmérséklet volt. Többen ingujjra vetkőztünk az est beálltaig. Az épületek belseje azonban hűvös volt, mint egy jégverem, mégis verejtékeztünk a hajtós tempó miatt. A fal keménységével néhol alig bírta a 24-es vídiafűró, mi meg a lefogásával a gépnek. Egy helyen elmerengtem a kora délutáni órákban, s megcsavart, akár egy darab rongyot. Ha nem akkumulátoros géppel dolgozunk, a vezeték rátekeredik a karomra és letépi. Így csak elperdített. A csuklóm viszont bedagadt, utána már képtelen voltam a szükséges erővel fogni. A rendőrök tudta nélkül, titokban, Jenővel beosztást cseréltünk.

Kora este figyeltünk fel a pályaudvar felől vonuló első csoportokra. Százasaival masíroztak a férfiak a táborhely felé. Láttam a többiek szemében is a vágyat, hogy közülük valakit leszólítsanak egy kis hírért. Aztán Frici az egyik ablakon kitekintve összekiabált bennünket:

- Nézzétek, azok ott nem nők?!
- Lehetséges – mondtam a tarkának tetsző tömegre.
- Hű, de sokan vannak! – megbabonázottan bámult. – Szökjünk át hozzájuk az éjszaka! Ki jön?
- Hülye vagy. Az se tudjuk, hová kerülnek.
- Kinyomozom.
- Inkább fejezzük be a munkánk, s húzzunk lefelé, míg megtehetjük!
- vetett véget Kázmér az elszabadulásra kész fantáziálásnak. – Nyomás!
- adta ki az utasítást, miközben maga is az ablakon túl felejtette a tekintetét.

Engem tizenegy napja hoztak el otthonról, de Kázmér még február elején érkezett, a második turnussal. Azóta semmi hírt sem kapott a családjáról. Az itteni címét se írhatta meg, hogy levelet várhasson. Pénzt se küldhetett haza, mint remélte. Az első havi keresetét kaució gyanánt lefoglalták, hátha valamit megrongál a fölszerelésében, kárt okoz az államnak – akár az élete elvesztésével is. A nők láttán összeszorult a szíve. Mi van, ha a felesége is ott menetel a sorok között? Ismét menhelyre vitték a gyermekeiket? Esetleg a nagyobbakat gyerekmunkára kiigényelte valamilyik vezető beosztású személy? Hallottam, amint imát mormolt, hogy ne így legyen. Csak ekkor döbbsentem rá, mennyire mélyen vallásos. Vajon elhiszi, hogy Isten birodalmát építi, amikor az Univerzumot emeli az égig? A nap hátralévő részében próbáltam elkapni a tekintetét a sötét lépcsőházak fordulójában, ahol dolgozott vagy a szabadban, a telihold fényénél, de csak maga elé és magába meredt – rezzenéstelen arccal. Milyen remények éltethetik? Hogy másik sorsot teremthet az utódai számára? Hogy egyszer a beígért jólét beköszönt az albérleti szobájukba? Az adóssága, a hitelezett létezése megszűnik?

Kázmér hangulatából Jenő megsejthetett valamit, mert észrevétlen a gondjába vette, egy pillanatra se hagyta, hogy dologtalan maradjon a főnöke. A nap végeztéig – ettől függetlenül – a hirtelen rátört melankóliája mit sem javult. Azt gyanítom, ő lesz az, aki tilalmat szeg és a női lakókocsikat végiglátogatja. Meg akar bizonyosodni a felesége és a gyermekei sorsa felől. Frici megelégszik az ábrándjaival, a reményeivel, azzal, hogy kibeszélheti, dédelgetheti. Ezekből bő repertoárt mutatott fájröntig. Ha szétosztja a napjai között, a szabadulásáig is kitart vele.

Mire végeztünk, újra benne jártunk az éjszakában. A 2732-es lakókocsi nehéz levegőjét ismét egyenletes hortyogás töltötte be. Ezúttal az élelmiszeres táskát Jóska ágya alá löktem be. Úgyse tudnám a tartalmát megtartani. A matracom mellé nyomkodott konzerveknek már híre-ham-

va se volt. Éhes embereken hogyan kérhetném számon, hogy elvették, ami innen-onnan összeszedve lett az enyém? Ők is csak túlélni szeretnék a közmunkát. Én se szeretnék mást. Hullafáradt vagyok.

*

Március 12. Megértük, hogy késő délután az utolsó lakótömb is összegyogyott, s mi – a jól végzett munka jutalmaként – hanyatt heverhettünk a teherautó platóján az elosztásra várakozó táskák között, és zavartalanul nassolhattunk, míg a hatórás műszak vége el nem érkezett. Frici sorra vette a maga számára kinézett pakkban lévő konzerveket, azt taglalta – bő fantáziával –, melyiket milyen szexuális szolgáltatásra váltja be a tegnap érkezett nőknél. Nagyokat röhögtünk, amikor egy-egy aktust el is játszott – hiszen mit akarhat az élete delén túljutott férfi a nőktől? Vajon a bohóckodáson kívül valami másra is ingerlik még a hormonjai? Kázmér viszont hallgatott – egy-egy keserű vigyorral méltatva Frici előadását. Tudtuk, nem azért bánkodik, mert feltehetően utoljára vagyunk így együtt. Se különösebb ismeretre nem tettünk szert egymásról, se barátságok nem alakultak ki. Alapvetően közönnnyel viseltettünk a másik iránt. A munkakapcsolatunk során csupán egy bizonyult fontosnak: mindenki időre teljesítsen, és senkit se hátráltasson, mert túl nagy lehet annak az ára. Titokban másképp gondoltam, mégis a halál lehetőségének közös szipákolása mellett is képesek voltunk fenntartani az idegenségünket. Vagy tán éppen azért? Nem kovácsolt belőlünk közösséget a sors. Magányunkkal, befelé fordulásunkkal védekezünk a csalódás, a védtelenné válás ellen? Ha titokként létezzünk, nem vagyunk ki- és elárulhatók. Biztonságot jelent a bizonytalanban, hogy nem fedjük fel érzékeny pontjaink. Arctalanokként munkálkodunk az arctalanok között. Belesimulunk a látszatot adó felületbe.

Közel kétórányi időt heverészhettünk. Egymáson túl bámulhattuk az eget vagy a tájat. Korábban fel se tűnt, mennyi ragadozó- és dögevő madár keresi föl a lakótelep romjait a könnyű préda reményében. A varjak sűrű csapatokban jöttek. Az ég magasába felkergetve az ölyveket, vércsét, beugrálták az előzőlött területeket. Kárálva összemarokodtak egy-egy falaton, ugyanakkor jól szervezett hajtóvadászatot is rendeztek. Mikor fekete gomolyagként odébbálltak, újra lecsaptak az alkony vöröslő felhői alól a rágcsálókra áhítózők. Sikerüket néma, zsákmányröptető távozásuk jelezte.

A rendőröket nem érdekelte, mit csinálunk. Elvégeztették, amit el kellett. Részükről ezzel teljesítve lett a feladat, egy korszak véget ért. Talán még ők se tudták, a következő héttől hol teljesítenek szolgálatot. Bányad-

tan kuksoltak a Hammerekben, békében hagyva az összes robbantós csoportot. Aztán pár perccel hat előtt megtörtént az általuk felügyelt elosztás. Benne volt a pakliban, hogy ezúttal már semmit sem tarthatunk meg, de nagylelkűségről tettek tanúbizonyságot, mintha az emberség egy pillanatra túlparázslott volna a szívükben. Két-két táskát kaptunk, ráadásul „hazakísértek” valamennyiünket, hogy a csomagjaink ne foglalják le a lakókocsik között cirkáló kommandósok. Még a kajaosztáson történő megjelenés alóli felmentést is elintézték számunkra, miközben suta kézfogással búcsúztunk egymástól – feltehetőleg örökre.

Izgatott a fal mögé rejtett könyv, és izgatott az askéta személye is. De nem sokáig lamentálhattam – döntenem kellett. Végül csajkát és kulacsot fogva elballagtam az élelmiszerosztásnál sorba állni.

– Mit figyel? – lépett mellém egy rendőr.

– Semmit. Csak úgy bambulok – válaszoltam.

– Ah! Csak úgy bambul? Kit keres? – hajolt a képembe.

– Senkit. Elmerengtem.

– Ah! Most meg elmerengett – kapaszkodott a szavamba. – Mert olyan elmerengős, bambulós fajta. Nemde? – megragadta a karom. – Jöjjön csak velem! – s kihúzott az emberek közül.

– Nem kapok kaját – mondtam kétségbeesve.

– Ha csak ez a baja – vigyorgott kéjjel, s már vonszolt is a sor elejére, teleméretni a csajkám, kulacsom. Kétszer is merítettett az adagot jelentő kanállal. – Egyél, ha éhes vagy! – nyomta a kezembe a förtelmes masszát, és figyelt. Mikor megálltam, rám förmedt: – No! Mi lesz?!

Folyamatosan hányinger kerülgetett, de mosolyogva próbáltam tömni magamba a keményedő anyagot. Nem tágitott mellőlem, míg nem végeztem, s le nem öblítettem a kulacsom tartalmával az utolsó falatokat. Aztán hátra vágott:

– Mehet a lakókocsijába.

A legközelebbi kocsik közénél befordultam, s kiokádtam a belém erőltetettet. Hosszú percekig mozdulni se tudtam a fájdalomtól, amit a kohósalak-darabkákra emlékeztető gyomortartalom okozott a felszínre törése során. Ahogy felegyenesedtem, egy kéz érintését éreztem a vállamon.

– Kövessen. De ne feltűnően – hallottam.

Mire megfordultam, az askéta távolodó alakjára leltem a csellengők között. Kétségekkel eredtem a nyomába, hátha nem is ő szólított meg, csupán az érzékeim játéka az áldozata vagyok. Ahogy ment, furcsa kacsaringókat tett a kocsik között, mintha le akarna rázni. Mikor úgy tűnt, elvesztettem, ismét előbukkant, finoman jelezte, nem vagyunk egyedül, s már sietett is tovább. Egy-egy kanyarban óvatosan vissza-visszapillantot-

tam. Mindannyiszor láthattam, engem is kitartóan követnek. Rádásul rendőrt gyanítottam az „árnyékom” mögött. Fogalmam se volt, miképpen szabadulhatnék meg a társaságtól. Nem akartam tetézni a bajt. Az egyik kanyar után ellenkező irányt vettem, mint amerre az aszkéta küllemű ment. Aztán gyorsuló léptekkel tettem még két-három fordulatot a kocsik között, hogy a saját soromhoz jussak. Csalódottan dőltem neki a 2732-es falának, hogy kiszuszogjam magam, követőm beérhessen, a szemébe nézhessek.

– Az első vizsgán átment – suttozta az orra alatt, ahogy sietve elhaladt előttem.

Fölnéztem az égre és magamban, magamba mosolyogtam.

Nem tarthatott soká ez az állapot. Rendőrök álltak körül.

– Mit csinál? Menjen be! – szólt rám egy tányérsapkáját igazgató, morgó hangú tiszt.

– Levegőzők – szegtem le a fejem. – De már megyek is...

Követek a körletbe, hogy a hétvégére vonatkozó eligazítást megtartsák. Közölték, holnap ismét az emberiség és az állam gyarapítása érdekében munkálkodhatunk. Ezúttal azonban nemesebb feladatot találtak számunkra. Mi lehetünk a közellátási disznófarm ganéjzói, s ezt vegyük megtiszteltetésnek.

Tanulva az egy héttel korábban történelemből, különösebb ellenállás nélkül vállaltuk a nemes megbízatást. Végül is adjuk meg a királynak, ami az övé! Lapátoljunk ganéjt.

Mára már valamennyien a tetvesedés különböző stádiumába kerültünk. Fejvakarásunkkal igyekeztünk ezt jelezni – nem sok sikerrel. Maximum a rendőrök távortartására teremtett alapot. Végül Józsi előrukkolt azzal, hogy biztosítsanak lehetőséget a fürdésünkre, mert megesznek a bogarak, ha így folytatjuk. S ha minket megesznek, akkor előbb-utóbb az egyenruhára se lesznek tekintettel. Bizonyosan parancsot szegnek a tetvek, bemerészkednek az egyensapka alá. Erre még Béla is levette a tekintetét a megfigyelés alatt tartott pókjáról. Sikeres kurkászása kövér egyedét a körmei közé csíptetve megindult a rendőrök felé, hogy eléjük tárja a bizonyítékot.

– Állj! – üvöltöttek rá, Béla azonban ebben is épp oly eltökéltnak bizonyult, mint a pókmegfigyelésben.

– Állj, vagy...!

Abdul vetette rá magát, és vitte le a földre, hangosan koppanva a szemközi vaságyak peremén.

– No, azért – nyugtázták, hogy nem kellett eszközhöz folyamodniuk, majd sietve kihátráltak a rend tetűfélő őrei. Egyik-másik még óvatosan vakaródzott is egyet-kettőt búcsúzásképp.

Bélát is, Abdult is alaposan összetörve emeltük ki az ágyak alól. Az utóbbival kapcsolatban némi rokonszenv gyúlt a tekintetekben, ahogy – vetkőzését követően – meglátták a vállig lesodort hámu felkarját. Béla leginkább a fejét ütötte be, s ettől – az orra vére mellett – megeredt a nyelve. Alig lehetett arra bírni, hogy üljön le a megszokott helyére, tartsa hátrahajtván a fejét és figyelje a pókot a mennyezetten. Gáttalan fecsegése mindenkit ingerelt. Jobban, mint a pókbámuló csöndje.

– Fogjátok már be a pofáját! – kiabálta Pista, a kiugrott pap. – Ezt az örületet nem lehet kibírni.

– Mindent ki lehet bírni – suttogta Abdul, szinte csak magának.

– Megint kezded, te tetűfészek?! – emelkedett fel Pista a fekhelyéről.

Abdul pucér felsőtesttel elhagyta a lakókocsit, még mielőtt eldurvulhatt volna a helyzet. Elemér adta a lovat Pista alá, s arra ösztökélte, menjen Abdul után lerendezni a sértést. Pista viszont inkább Béla állát ütötte föl.

– Bámuld azt a rohadt pókod! – üvöltötte.

Béla ismét elhallgatott, mint egy lejárt gramofon. Zavarosnak tetsző apró, barna szempárját belefúrta Pista tekintetébe, akiben erre elakadt a szó. Percekig nézték egymást, akár valami kölcsönös felismerést.

– Béla, elég volt! – fakadtak ki egyszerre többen is.

Béla fölállt és kiment Abdul után. Pista leült az ágya szélére, és füzéreinek morzsolásába kezdett. Elemér bökdöste. – Mi van, beszartál? –, de hidegen hagyta a piszkálódás. Némán imádkozott.

Abdul és Bélát hamarosan bekergették. Mindketten vacogtak. Mindkettejük társaságát kerültük. Egymásét is. Bebújtunk az ágyunk magányába, vakaródnunk.

*

Március 13. A közellátási disznófarm vályúiban annyi moslék lötyögött, hogy sajnáltuk kidönteni a ganéjra, amit aztán arra a két platóra lapátoltunk, amelyen érkezünk.

Állítólag a mi ellátásunkra híznak a malacok. Napi szinten ötvenet is leölnek és földolgoznak belőlük, de én még egy apró húscsacatot se láttam az adagomban. Miközben az állami szántóföldekre teríteni föl váltva kísértük – a kupac tetején trónolva – a kitermelt anyagot, láthattuk a mézár-szék épületét, s az alattunk „illatozó” mellett is érezhettük a perzselt szőr és bőr émelyítő szagát.

Mivel a ganéjjal ketten mindig elhagytuk az őrzött területet, rendőri kíséretet is kaptunk, nehogy lefájloljunk menet közben – habár nemigen lett volna hová. Az olvatag fekete földbe épp csak tengelyig nem süllyedtünk. Ráadásul olyan végeláthatatlan rónára vitt az utunk, ahonnan

legfölből a nap mozgásából következtethettünk az irányokra, meg hogy merre lehetnek még lakott települések. Az sokkal nagyobb gondot jelentett, a hepehupák földobálása miatt miképpen maradjunk fent a kupac tetején. A szarbakapaszkodás legfölből lassította röptünket. A rendőrök meg a Hammerből vigyorogtak a nyomunkban, mintha a hánykolódásaink vígjátéki fordulatokban bővelkednének. Kínunkban mi is csak neveltük kiszolgáltatottságunkat, hadd lássák, mennyire élvezzük a helyzetet. A trágyánál puhábbra és melegebbre úgysem huppanhattunk volna. Székesfővárosunk hullámvasútja se nyújthatna nagyszerűbb élvezetet – ezt próbáltuk közvetíteni.

Ismerve a körülményeket és Bélát is valamennyire – nem akartuk, hogy ő is platóra szálljon. Már anélkül is éppen eléggé összemaszatolta magát a garicsokban. A rendőrök viszont ragaszkodtak ahhoz, mindenkinek sorra kell kerülnie a lelapátolásnál. Béla se úszhatta meg az utat. Ahogy felsegítettük a halomra, azonnal hanyatt dőlt, s apró, barna szemeit az égre meresztette, mint aki a csillagok felé tart. Hiába figyelmeztettük a kapaszkodásra, némán összefonta karjait. Így indult el a rakomány hátán, Elemér zsörtölődő társaságában. Így, önfeledten maradt meg az emlékezetünkben. Menet közben a rendőrök Hammerje alá pottyant. Elemér szerint ugrott. Szinte azonnal meghalt – mesélte közönyösen. Testét ganéjjal fedették le vele, hogy ne látsszon, meg a varjak se kezdjék ki a nap végeztéig. A visszajövet kiállított jegyzőkönyvbe annyi került: ismeretlen helyre távozott.

Szerencsétlen Béla emlékének adózhattunk egy csendes perccel, aztán mehettünk a következő garicsok aljzattartalmát lapátolni, mert az idő pénz. Ha henyélünk, hogyan akarunk meggazdagodni?

A nap folyamán egyre többen susmusoltak. Végül hozzám is eljutott a hír: eltulajdonítunk egy süldőt, vacsorára húst eszünk, ha minden rendben megy. Nagyobb dologgal nem kellett ehhez hozzájárulnom, mint falazni a „mészárosoknak” akkor, amikor csupán egy rendőr felügyeli a munkánk. El volt döntve, bármiféle zaj is keletkezik, a rendőrnek hová nem szabad eljutnia. A disznóvágás kezdetekor, az első visítás hallatán viszont a „fakabát” azonnal megindult az adott garics felé. Majdnem ugyanazt a hangot kiadva rohant elébe Péter, hogy lábszáron marta az egyik állat, és a fertőzött nyálától biztosan vérmérgezést fog kapni, itt pusztul el, ha sebtét rögvést nem kezeli egy orvos. A benti visítás ettől még tovább tartott, így Pista is előrontott azzal, teljesen meg van veszve az egyik állat, mert őt is megharapta.

– Kiirt valamennyiünket. Lője le, biztos úr! – könyörgött a rendőrnek.

– Még mit nem. Többet ér, mint maguk együttvéve – jelentette ki. –

58 Menjenek vissza a dolgukra, különben megbánják!

– Az isten szerelmére, ne küldjön a halálba! – s belemarkolt a rendőr bakancsába.

– A rohadt életbe, összeszarozott – fakadt ki Pista koszos keze nyoma láttán. Már nyúlt is a botjáért, hogy kimérje a jogos juszt.

– Letörlöm. Letörlöm – makogta Pista. Kabátja belső bélésével suvickolta fényesre az összekent gojzerverrottat.

– A másikat is! – tolta előre a porosat.

Pista készségesen törölt. A garics elcsendesült, a rendőr megnyugodott és visszafordult, hogy biztonságos távolságból figyelje a ganéjhordásunk. Hamarosan egy-egy béldarab is ott fityegett a lapát szélén. Aki tudta, a testével takarta, úgy vetette föl a platóra.

Huszonhárom különböző méretű részre hasították a malacot, de így is alig tudtuk a ruhánk alá rejteni az egyes darabokat, amelyekről mindent el lehetett mondani, csak azt nem, hogy tiszták. Ízüket viszont előre ott éreztük a szánkban, bár arra sem ismertük a választ, miben sütjük meg és milyen tűz fölött. Innentől – szerintem – mindenki ezen agyalt. Senki sem sejtette, feleslegesen.

Délután négykor lefújták az emberiség és az állam gyarapítására szánt „műszakot”, egy ideiglenesen felállított katonai fürdetősátorhoz tereltek valamennyiünket. A bejárata előtt minden ruhánkat konténerekbe kellett dobálnunk. Nadrágunk szárán a ponyva alól kifolyó víz által föláztatott talajra csúsztattuk a szerzeményeinket, hogy aztán – savanyú képpel – betapossuk a sárba. Senki se kockáztatott, senki se kockáztathatott.

Mielőtt a sátor alá léphettünk – borotvagépek segítségével – tetőtől talpig szőrtelenítettek. Pucérnál is pucérabbnak éreztem magam, míg vaggva vártam a vegyvédelmi ruhások beléptetésére. Először valami maró folyadékkal verettek le. Hűvös és tejszerű volt. Így várakoztattak percegig, míg fehérre nem száradt a rám permetezett, csak aztán állítottak a hidegvizes zuhany alá. A kijárat után a lemenő nap lehelete szárított, mint mindenkit az ég alatti várakozás során. Szürke zsákvászon ruhát osztottak és fekete műanyag kalucsnit. Nem kérdezték a méretünk. „Csereberéljünk úgy, hogy mindenkinek jó legyen!” Én azt vettem fel, amit kaptam, és igyekeztem minél előbb eljutni a lakókocsinkig, mielőtt „megvesz az Isten hidege”. Nem érdekelt, hogy a nadrág leesik, ha elengedem, az ing mellben szűk, a kiskabát alja a térdem veri, a kalucsniban csúszkál a lábam. El akartam tűnni, távol kerülni a fürdetés helyszínétől. Senkit sem vártam be, bár többen is rám szóltak miatta.

Útközben idősebb asszonyok csoportjával találok. Éppoly szürke hacukában voltak, mint én, csak kendő fedte a fejük. Egy tincs se kandikált elő a vászon alól. Két rendőr terelte őket. Zsandárszitkozódásukból azt hallottam ki, renitensekkel van dolguk. Büntetésképp éjszakai munká-

ra viszik őket. A konténerekbe gyűjtött ruhákat kell elégetniük a rendőrszállót fűtő kazánban. A fiatalabbak meg nem csak a levegőt, a „fakabátokat” is fölmelegíthetik.

– Mi van? Te is jönni akarsz? – rivallt rám az egyik rendőr, mert sokáig feledtem rajtuk a tekintetem.

– Isten ments – válaszoltam.

– Pedig közöttünk is akadnak ínycsek – lépett felém gumibotját lóbálva a csípője mellett.

Futásra fogtam. Kéjes röhögését sokáig hallottam a hátam mögül, még akkor is, amikor teljesen belevesztek a szürkületbe.

A lakókocsiban este pironkodva cserélgettük gőnceinket, míg úgyahogy hordhatóvá vált a ruhatárunk. Keserű iróniával megalakítottuk a Golyófejűek Társaságát. Öt perccel később – tűrhetetlen szervezkedés sejtve(?) – megjelentek a kommandósok, és elhajtottak a vacsoraosztásra. Mire visszaértünk, átfésülték az ágyainkat, személyes holminkat. Türelmetlenül vártak, mert Jóska ágya alatt megtalálták az előző nap kapott táskákat. Először a tulajdonosuk iránt érdeklődtek, utána pedig, hogy honnan van. Minden kérdésükre rendre feleltem. Nem vártam, hogy visszaadják, de mindenesztül visszaadták. Majd összeszedették a holmim, s átköltöztettek egy másik lakókocsiba, a 9321-esbe. Lámpaoltás után csak a naplómért lopakodtam át a régi helyemre. Észre se vették, mikor az üres ágyamba felkapaszkodtam, s lenyitottam a falat. Az elrejtett konzervekből kettőt Jóska párnája alá csúsztattam, a többit vésztartalékként hátrahagytam az üregben.

Az új társaság egyelőre idegen. A táskáim felkeltették az érdeklődésüket. Az egyik tartalma kiosztásra került. Holnap odalesz a másik is. Csupa jól táplált, kigyúrt alak közé keveredtem. Oly magabiztosak, mintha egy elit egység tagjai lennének. Ha el akarják, erővel is elveszik a konzervjeim.

Vajon miért kerültem közéjük? Ők esetleg tudják, én nem.

Védtelemnek érzem magam meg a naplómát is. Hiába van felső ágyam ismét. Azt gyanítom, figyelnek. Jelentik-e, hogy egy órát távol voltam? Hogy motozok a takaró alatt?

Találnom kell egy rejteket. Biztonságosat.

Holnap itt mire kelek?

*

Március 14. Igazi elheverős vasárnapkal ajándékoztak meg. Az új szálláshelyen senki sem költött négykor, de még ötkor se. Hatkor ébresztettek, s alakulatba rendeződve hétre masíroztunk el a kajaosztásra. Zárt és ponyvával fedett területre mentünk. Ide rajtunk kívül csak néhány csapat sorolt

be. A hidegcsomag két szelet kenyeret, ötdekásvajkockát, három szelet szalámit és egy másfél literes palack ásványvizet tartalmazott. Ez az ellátás pazar volt a korábbihoz képest. Hasonlóban már nem is reménykedve merültem el a feledőfélben lévő ízek világában.

– Nem tudom, miért kerültél közénk. De nem is érdekel – ült mellém az új körlettársak egyike, akiről később kiderült, Bálintnak hívják. – Mától viszont az irányításom alatt dolgozol. Ezentúl reggelit és vacsorát kapsz. Napi nyolc órát dolgozunk. A vasárnap egyelőre szabad. Ha a műszaki rajzot ismered, az jó, ha nem, kénytelen leszel megtanulni, különben hamarosan visszakerülsz a régi minőségedbe. Ébresztő hatkor. Nyolctól négyig dolgozunk. Ezt viseld – tűzött egy igazolványformát a szívem fölé, a szürke hacukámra –, mert enélkül előállíthatnak, ha közlekedni próbálsz. Egyébként viszonylag szabadon mozoghatsz a táboron belül.

– Mi lesz a munkám? – faggatóztam óvatosan.

– Reggeli után ellátogatunk az építési területhez – tette a vállamra a hatalmas tenyerét. – Látnod kell.

Fölállt, majd visszaült az asztaltársaságához. Bizonytalanul néztem utána.

– Karez – nyújtotta a kezét a helyére érkező. – Vigyázz vele! Hamarosan azt is tudni fogja rólad, amit még te sem.

Meglepett és meg is riasztott az „őszintesége”. Nem jöttem rá, hogy a színlelt vagy a valódi véleményét osztja-e meg velem. Később is az járt a fejemben, vajon az igazat mondta vagy csak a nyulat akarta kiugrasztani? Önszántából telepedett mellém vagy megbízásból? Óvatosan válaszoltam a kérdéseire, mégis időnként úgy éreztem, behúzott a csöbe. Alig győztem kivárni, hogy Bálint jelezzon: mehetünk.

Végigvezetett a leendő nukleáris erőmű területén. Elmagyarázta, hogy az Univerzum energiaszolgáltató egységét túlnyomórészt a föld felszíne alá kell megépíteni, mert mindenféle terrorcselekményre lehet számítani már az elkészülte során is. Minél inkább láthatatlan, annál könnyebb megvédeni, s ezzel elkerülni az ökológiai katasztrófát. Elsőként egy hatalmas ólombeton-szarkofágot készítünk, hogy a várható sugárzás mértékét csökkentjük. Mintegy kettőszáz méter mélységig jutunk le az elkövetkező két hétben. Utána – első ütemben – a monumentális üreget közel tíz méter vastagságú támfallal és aljzattal fogjuk ellátni. A feladatunk egyelőre a mérnökök által tervezett vasszerkezetek elkészítésével biztosítani a terület és a talajkitermeléssel foglalkozó gépek védelmét, valamint a föld felszínre hozatalát segítő liftek mélységkövető mozgását megoldani. Mivel ezek a feladatok nagyfokú koncentrációs képességet és precíz munkavégzést követelnek, a munkaidőnket egyelőre nyolc órában állapították meg, illetve a napi kétszeri étkezés kiváltságában részesülhetünk.

Számomra már most is szédítő volt az a több hektár kiterjedésű mélység, amit nélkülem követtek el. Álltunk a peremén, s meg se kíséreltük a körbejárását.

A lakókocsinkba történő visszaindulásunk pillanatában azzal rukkoltam elő, hogy nem maradhatnék még egy kis ideig a környéken, szeretnék szétnézni. Bálint rögvest leintett azzal, hogy ezen a területen nélküle jelenleg még a flepnim se védene meg, az őrtornyok hamarosan razziáztatnák a rendvédelmi alakulatokat. Ha magányra vágyok, mutat egy tuti helyet. De ott se tartózkodjak a kelleténél többet, hiszen valakinek azon a helyen is feltűnhetek.

Elvezetett ide, a konyhai tűzhelyek farakásai közé, majd magamra hagyott, meg a kora tavasz hűvös leheletére.

*

Jártam egyet. Benéztem a 9321-esbe is, meg elballagtam a 2732-eshez, hátha sikerül Jóskaival beszélnem. Az előbbinél többen szóvá tették, hogy miért kóborlok, amikor még csak most kerültem a csapatba, az utóbbinál meg mindenki odavolt, munkát találtak a számukra. Mire visszaértem, már alkonyodott, és az estebédhez készülődtek a körletben. Nem úszhattam meg az újabb szidalmat. És azt sem, hogy találgassák, mivel is töltöttem az időm. A nők szállásán jártam? Esetleg hímringyó vagyok?

Dühítő voltam, hogy mindent rájuk hagytam, s úgy tettem-vettem az ágyamon, mint aki egyedül van. Már nekem akartak rontani, amikor Bálint közbeszólt:

- Ebből elég. Vacsorázni megyünk. Sorakozó! – s kilépett a szabad ég alá.
- Hamarosan besoroltam. Hátulról Karesz bökött meg:
- Mi van veled, haver? Nem élhatsz külön életet.

*

Próbáltam alkalmazkodni – ellenséges légkör vesz körül. Kiszúrták, hogy írok. Többen is apelláltak ellene. Ne sodorjam őket bajba! Megfenyegettek, hogy följelentenek. Az estém rettegésben telt. Attól tartottam, a naplóm elveszik, vagy valóban rám hozzák a kopókat. Mit zúdítanak akkor a fejemre?

Alig győztem kivárni a körlet elszenderedését. A naplóm visszaviszem a régi rejtkehelyemre. Remélem, senki sem fekszik még az ágyamon. Ha írni akarok, valami megoldhatatlant kell megoldanom az elkövetkező időkben.

*

Március 28. Zavarban vagyok. Engem is foglalkoztatni kezdett a titkos cselekvés, az írás gondolata, ahogy kinyílt a fal és a feltáruló konzervek közül előkerült egy könyv, egy füzet és néhány toll. De el is rettentett a miatta kiróható büntetés. Mi van, ha valaki beárulja, hogy mire leltem, mit rejtegetek? Ennél tiltottabbat nem is tehetnék.

Hetedik napja pihenek ezen az ágyon. Huszonnégyen aludhatnánk egyszerre a lakókocsiban, de mindig akad néhány megüresedett fekhely. Van, akit elvisznek, van, aki a munkából nem tér vissza. Egyesek aztán újra feltűnnek a kajaosztásnál. Őket feltehetőleg máshová irányították át. A többiek hollétével kapcsolatban bizonytalan vagyok. Túl sokan vagyunk ide összeterelve, és túlságosan feszített tempóban dolgoztatnak ahhoz, hogy találkozhassunk egymással a közös munkavégzéseken és az éjszakai pihenőhelyeken kívül. Alig ápolhatjuk az alkalmi kapcsolatainkat, mert szüntelen forgásban vagyunk. Az idegenség feloldódása csak átmeneti lehet. Többnyire alig sejthetjük, hogy az alkalmi szomszédunkban ki, milyen ember lakik. Mire számíthatunk, ha valamit láthatóvá teszünk magunkból. Nem is gyaníthatjuk, ki jelent veszélyt. Kockázatos bármi mást csinálni, mint amire parancsot kapunk. Erre nincs parancsom – kockázatok.

Tegnap azon tételődtem, mi történne, ha leadnám a könyvet, a füzetet, a tollat a hatóságoknak? Hogyan magyarázhatnám el az eredetüket? Csak úgy találhat egy kéziratot az ember? Ráadásul az utolsó bejegyzést alig két hete követték el. Meggyanúsítanak-e, hogy én írtam? El kellene mondanom a konzerveket is? Lefoglalnák azt is, ha bevallom?

Az se hagy nyugodni, vajon ki írhatta az előző szöveget? Valaha visszajön-e érte? Mi történhetett vele?

Titokban lapozgatom a naplóját. Célja felől faggatnám, de képtelen vagyok másnak tekinteni, mint tudósításnak az itt történekről. Arról az eseménysorról, amelynek mindannyian részesei vagyunk. Azok is, akik semmit sem tudnak róla, azok is, akik hallgatnak felőle, vagy itt munkálkodnak, felügyelnek, őrködnek, alaposan beleíródtak a legmélyebb rétegébe. Össztársadalmi játszma ez – illenék eszerint világítani rá. Ám megteheti-e ezt egy hontalan? Egy intézményrendszerbe be nem tagozódott? Egy szolgáléltet kapott?

Valaki küldetésévé tette a naplóvezetést. Két hétig bírta. Két hete betöltetlen a posztja. Hallgatása is nyomtalan. Csábít a kihívás, a veszély. Helyére álljak? Alkalmas vagyok-e erre?

Engem talált meg ez a füzet. Tehetek mást?

Írni kezdtem. Most már úgy kapcsolódom a napló szövegéhez, mint-ha a sajátom lenne. Hozzáíródtam. Ezzel eldöntöttem a sorsát, a sorsom.

Benne vagyok a történetben. A történetében. Az övében, az enyémben. Mindenkiében.

*

Két hét nagy idő. Itt különösen az. Előtte naponta írta a jegyzeteit, azóta egy sort se – hacsak új naplót nem kezdett. Ezt azonban alig hiszem. Az utolsó bejegyzés szerint eljött érte, de utána mégiscsak visszahozta. Itt érezte biztonságban. Talán a saját jövője ekkorra már késélen táncolt. A naplóját féltette. Minden egyébét a sorsára bízott. A kor követelményének megadta magát. Legyen, ahogy lennie kell! Vagy nem adta meg, s viseli a következményeit – gondolom én.

Képtelenség az elődömről bármit is kideríteni. Meg kockázatos is faggatózni. Már az alsó ágyon nem Jóska alszik. Kedden elköltöztették. Pistát, Elemért, Abdult nem is láttam. Lakhat itt még valaki, akivel egy levegőt szívott éjszaka? Nincs kitől kérdeznem: Korábban ki feküdt a helyemen? A szerző ismerős ismeretlen marad. Egy ember, akiről a kelletnél is többet tudok, bár sohasem találkoztunk.

Nehéz elképzelnem, hogy valaha is visszajön és elviszi a naplóját, ha eddig nem tette meg. A konzervjei mellett ezt is megörököltem. És úgy vélem, nem csak a megőrzését, a továbbírását is. Épp olyan kitartóan, krónikásszerepben.

*

Péntek este találtam rá a füzetére. Lámpaoltás után, helyezkedés közben beütöttem a falba a könyököm. Ettől megbillent a burkolat. Egyszer csak ott volt egy üreg, s bennem az öröm, hogy egy időre lesz mivel kiegészítenem a napi csajkamenüt.

A másnapi társadalmi munkára olvasni magammal vittem a szöveget. A rendőrök mára már belefáradtak a felügyeletünkbe. Számukra sincs megállás. Szombatoként legföljebb káromkodni jönnek a közelünkbe, meg néhányszor összeszámolni, hogy hiánytalan-e még a brigád. Senkit sem érdekel, hogy ilyenkor hány platónyi törmelék megy el. A lényeg: messziről látsszon, van valamiféle nyüzsgés a terepen, fogy a betonhalom. Tessék-lássék ténykedéseink mellé be kell terveznünk azt, hogy az ellenőrző műholdak valamelyike éppen az adott területet is pásztázhatja, különben minden más lényegtelen. Ha nem bukunk le – s ezzel nem hozzuk kínos helyzetbe a felügyeletünkkel megbízott rendőröket –, azt csinálunk, amit akarunk.

Ennek megfelelően – munka közben – öt percekre el-elkóboroltam. Senki se törődött velem. Talán azt gondolták, saját szakállamra böngész-

getek a romok között. Meghagytam őket a hitükben. Sőt, egy-egy felkapott kacattal meg is erősítettem azt. Több időre viszont nem mertem elkülönülni, nehogy gyanús legyek, előidézzek egy motozást.

Napról napra egyre kevesebben dolgozunk a romeltakarításnál. Ahogy fogy a lakótelep maradványa, s növekszik az építési terület, úgy változik az egyes munkafolyamatot végzők aránya. Talán még egy hét és a terep teljesen meg lesz tisztítva. Utána lenghetünk a trapézon és zuhanhatunk, ha a kedvünk – vagy valaki más kedve – úgy tartja, ha feladjuk vagy feladatják velünk a közhasznú munkát.

*

Szerdán este ellátogatott a kormányfő a lakókocsi-telepünkre. Arról beszélt a reflektorok fényében, hogy végleg leszámol a múlttal, a felelősökkel, s innentől semmi más ne lebegjen a lelki szemünk előtt, mint az a jövő, amit most építünk. Hiszen mindenkinek annyija van, amennyit ér. Még nekünk is.

– És anyádnak?! – kiabált be valaki a tömegből az alkalmi tribün felé.

A rendőrök azonnal kirángatták a beszélőt – vagy valaki mást – a sorok közül. Pellengérré állították letapasztott szájjal. Így pofázzon, ha mer, ha tud, ha... a jussánál még nagyobb akar.

Miután a kormányfő távozott, a tribün átalakult bírósági pulpitussá. Úgy tűnt, ez is a pankráció része. Végig kellett néznünk, amint gyorsított eljárásban, terrorcselekmény miatt elítélték a szerencsétlent, s rabláncon elvezették. Egy évet kapott. Azt suttogták, uránbányába viszik. Onnan már sohasem jön föl a felszínre. Volt, aki a csillébe feküdt és ércel fedték le, hogy megszökhessen. Azt gondolta, valahogy kikaparja magát, mielőtt a kötőrőbe döntenék a fedőanyaggal együtt, de nem volt szerencséje, péppé zúzták. Nem csak a bányából, az életből is megszökött.

*

A mai nap a kulturálódás jegyében telt. A kormányfő dicsőítésére született legújabb dalokat tanították velünk. Hogy az ütemet tartani tudjuk, közben helyben masírozattak. Ha egy-egy pillanatra megálltam, éreztem a föld rengését a kemény lábodaveréstől. Ha füleltem, női hangokat is hallottam. Folyton úgy tűnt, megtaláltam benne a feleségemet. De inkább csak a képzeletem játszotta ezt. Jobb abban a hitben élni, hogy nincs itt, a közelemben. Talán nem hozhatták el otthonról, a gyerekek mellől. Még tudok bízni és remélni. Különben kinek küldeném majd haza az első havi keresetemet?

*

Március 29. Esőre ébredtünk. Engem is átirányítottak az építkezésre, az Univerzum alapjának az árkát ásni. Szinte összeértünk, annyian lapátoltuk a földet egymás mellett, előtt, mögött. A szélen azért volt kellemetlen a munka, mert a beljebb lévőket folyton eltalálták, beborítottak sárral, bentről meg négy-öt métert kellett lendíteni a lapátra szúrton ahhoz, hogy kikerüljön a gödörből, ami csak elvétve jött össze, és csak keveseknek. Így viszont legalább volt min vigyorogni az esőköpenyes rendőröknek meg – kínunkban – nekünk is. Főleg, hogy ott álltak az erőmű építéséről átirányított talajkitermelő munkagépek, arra várva, a fejünk búbja se látsszon ki. Kezelőik nyugodtan pőfékeltek a cigarettát és pőfékelgették a kipufogógázt, ami valahogy körénk ülve kaparta a torkunk, kraháltatott.

A kitermelt földet teherautókra lapátolók helyzete se volt jobb, mert minél lejjebb hatoltunk, annál kiszámíthatatlanabb röppályán érkezett a félméteres talajsint alatti agyag. A vizes lapátról ez viszonylag könnyen lecsúszott, így nem akarta a lendítés kitépni az ember karját a letapadt földtől, ugyanakkor teljesen megjósolhatatlanná vált, hogy hol válik le és csattan a nyálkás tömeg.

A rendőrök, mikor úgy ítélték, elég rossz hatásfokkal haladunk az elérni kívánt öt méter mélység felé, a kiáztatlan alap új szakaszára irányítottak, és nyomunkban beindultak a markolók. Itt az volt az első parancs, hogy fokozzuk a tempónkat, ne várakoztassuk a gépeket, mert az idő pénz. A gép üresjárata meg még inkább. Még egy ekkora horderejű állami beruházás sem engedheti meg magának a haszontalan perceket. Szerdán egyébként azt is hallhattuk a kormányfő beszédében, mikorra kell átadni az Univerzumot a Központi Hatalom Igazgatási Szerve számára. Tartanunk kell az előirányzott ütemet, és holmi fölösleges pihenőkkel ne szabotáljuk a munkát! És főleg ne tartsuk fel a gépeket.

A nap folyamán a ruhánk, a bakancsunk egyre nehezebbé vált a benne felgyülemlett víztől, sártól. Kiserkent szőrzetünk a hajlatainkban vörösre szúrta a fölázott bőrünk. A végletekig kimerültünk. A többség a kajaosztásra épp csak elvonszolta magát. Híg krumplifőzeléket mertek a csajkánkba, meg egy szelet elázott kenyeret nyomtak a markunkba, hogy zabáljunk.

Az elmúlt két hétben némi javuláson esett át az ellátás, és valamennyi változatosságot is mutat. Feltehetőleg amióta az idevezényelt nők főznek – bár egyet se láttam még közülük a kondér mellett. Viszont kezd íze lenni az ellátásnak. Vagy tán ennyire hozzászoktam? Mindenesetre elviselhető minőségű a napi egyszeri egy tál menü. Csak többször és több lehetne.

A lakókocsiban mindenki megszabadult az összes göncétől. Sorban, pucéran kiálltunk a küszöbre kicsavarni a kicsavarhatót, aztán kitergettünk – ahogy tudtunk – az ágylábak közé feszített cipőfűzőkre, és vacogásunkkal, kiálló bordáinkat elrejtteni bebújtunk a takarók alá.

*

Száradó holmimtól láthatatlan ágyszigetemen azon tűnődöm, mit is építünk mi most. Azt, amiről a politika papol? A jövőnket? Vagy inkább a saját sírunk? A háromhavi közmunkánkkal ismét jó állampolgárokká válunk? Ha itt végzünk, a bérünkből úgy élünk, termelünk-fogyasztunk, ahogy illik? Minden vágyunk kielégítésére futja tán ebből? Az Univerzum elkészültével a vidéki létünk nem lesz-e majd még vidékibb? A peremről nem kerülünk-e ezzel a peremen túlra? Oda, ahol a szakadék elkezdődik? Ahol a szakadékot – némi szerves anyaggal – fel kell tölteni? Ahonnan nincs visszaút? Gyermekeinknek milyenek az esélyeik arra, hogy ne a nyomdokainkba lépjenek? Vajon valaha is a társadalom értékes tagjaivá nyilvánítanak minket? Megérjük-e ezt?

A magamfajtának nem jut hely a húsosfazék közelében – erről szól a tapasztalatom. A hivatalnok urak a mócsingot előbb odavetik az ebnek, mint bármelyikünk szemét kiszúrnák vele. Nekik gondoskodni kell az állatokról, biztosítani az állati jogokat. Viszont emberként csak annak van joga, akinek pénze van, aki meg tudja venni a maga számára a jogot. Mi, naplopók, senkiháziak, állami segélyekre apellálók, mi – a szent cél érdekében – bármilyen közmunkára foghatók vagyunk. Mi építhetjük a hatalom székházát, hogy a hatalmasok pöffeszkedni beleköltözhesse- nek. Mi majd kegyelemkenyérért kuncsoroghatunk az Univerzum be- járata előtt.

Aki azt mondja, egy csajka ételért, négyórás bérért önként vagyunk itt és cseréltük a civil ruhánkat szürke hacukára, az hazudik. Az is, aki elhiszi, ezzel valamit is egyenget sorsa menetén. A józan ész elringatása nem azonos a probléma megoldásával. Látszólag foglalkoztatva vagyunk. Kézi erővel végezhetjük azt, ami a felvonultatott gépeknek semeddig sem tartana. Valakik lettünk e munka révén. De vajon kik?

*

Hajnalonként még mindig fagy. Hogy átálltunk a nyári időszámításra, is- mét derengő félhomályban kezdünk, a műszakot viszont a Nap lemenése előtt fejezzük be – már ha nem olyan az idő, mint a mai.

Többünknek hámlik a fölperzselt fejtetőjén a bőr. Néhányunknak sebes. Az ő állapotukon csak rontott az eső. Leázatta a vart. Vérük az arcukra csordogált a nap végeztéig, s valamennyivel azon is túl. A fájdalom már nem érdekes.

*

A lakókocsi árnyékában kiserkent a fű, és néhány szál hérics sárgállik. Jó rájuk nézni, látni a bimbóikat. Jelenlétük azt sugallja, van remény. Ha a hozzám hasonlókat figyelem, bizakodni sem merek. Ha az eltűntekre gondolok, még elkeseredettebb vagyok. Ha hazavisz a képzeletem vagy az álmom, a valósággal rokon világba röpít-e? Már álmodni és álmodozni se tudok.